

SŁOWO WSTĘPNE

Gdyby poszukiwać pojedynczego czynnika, który określa ogólny charakter współczesnej jurysprudencki, to jest nim załamanie się pozytywistycznego paradygmatu prawa. Przy czym, ten ostatni nie jest rozumiany jako wyspecjalizowany nurt nauki prawa, ale jako kulturowy paradygmat myślenia o zjawiskach prawnych. Walka z radykalizmem pozytywistycznej „ortodoksji”, prowadzona przez szkołę historyczną, realizm amerykański i skandynawski, aksjologizm, socjologiczną jurysprudenckę, *Critical Legal Studies*, postmodernistyczną i feministyczną jurysprudenckę, a wreszcie socjologię prawa (w jej dominującym kształcie), została zakończona sukcesem. Taka sytuacja stawia, szczególnie przed socjologią prawa, która nie jest ani programem badawczym, ani ideologią, ale pełnoprawną nauką, wymóg samorefleksji i wyznaczenia kierunków badań na przyszłość. Oczywiście nie jest to zasadniczy cel niniejszej publikacji. Jednak uważna lektura przedstawionych haseł ułatwia dokonanie opisu i ocenę dotychczasowych osiągnięć tej dyscypliny oraz wskazuje na nowe zagadnienia i tematy, które być może dopiero staną się częścią socjologiczno-prawnego *curriculum*. Dlatego też niniejszy Leksykon prezentuje najważniejsze „klasyczne” socjologiczno-prawne tematy, które od początku wyznaczały ramy dla refleksji teoretycznej i badań empirycznych oraz przedstawia „nowe” zagadnienia i perspektywy, które czekają na pełne socjologiczno-prawne opracowanie. Stąd też nie może dziwić, że autorami haseł są nie tylko „tytularni” socjologowie prawa, ale także filozofowie i teoretycy prawa, historycy prawa i po prostu socjologowie.

Próba stworzenia alfabetycznej mapy tematów, którymi zajmuje się socjologia prawa, napotyka na problem obfitości. Już wstępna analiza piśmiennictwa wskazuje na olbrzymie spektrum poruszanych zagadnień oraz wielość stosowanych metod i technik badawczych, a także kilka paradygmatów uprawiania tej nauki. Odnośnie do tego ostatniego zagadnienia, to można wstępnie wyróżnić paradygmaty: modernistyczny i postmodernistyczny; skłaniający się do teoretyzowania i mocno empiryczny; bardziej „socjologizujący” i w większym stopniu związany z nauką prawa; zakładający misję społeczną oraz ograniczający swoje ambicje tylko do świata akademii. Bez wątplenia, współczesna praktyka uprawiania socjologii prawa wychodzi poza ramy wyznaczone przez jej koryfeusza. Co więcej, można dostrzec implozję socjologiczno-prawnego podejścia w obrębie innych dyscyplin zajmujących się prawem. Chyba nie ma przesady w tezie, że „socjologiczne wątki” stały się normalnym elementem badań nad prawem. Powyższe zjawiska generowały rozliczne trudności związane z koniecznością wyboru tylko stu najważniejszych haseł, które obejmowałyby podstawowe zagadnienia badane w socjologii prawa, informacje o osobach i szkołach, które przyczyniły się do ustanowienia socjologicznej perspektywy badania prawa,

a także funkcjonujących orientacjach teoretycznych, przy jednoczesnym wskazywaniu „nowych” tematów i perspektyw.

Dodać jeszcze trzeba, że przygotowując Leksykon Socjologii Prawa zachęcaliśmy Autorów do napisania haseł, które, z jednej strony, syntetycznie ujmowałyby dane zagadnienie, ale, z drugiej, przedstawiałyby autorskie pomysły dotyczące opracowanych tematów. Zgodnie z przyjętą formułą, treść poszczególnych haseł stanowi *licentia poetica* każdego z Autorów.

Anna Kociolek-Pęksa i Mateusz Stępień